

Tartu Linnavolikogu

Teie 25.01.2024

Meie 14.02.2024 nr 1-5/01528

Vastus arupärimisele Ukraina põgenikele eesti keele ja kultuuri õpetamise kohta

Lugupeetud Loone Ots

Ukraina sõjapõgenike integreerumine on äärmiselt oluline teema ning anname vastused Tartu linnas tehtud tegevustest seoses Teie arupärimise küsimustega.

Eesti keele ja kultuuri õpe Ukraina põgenikest täiskasvanutele on Kultuuriministeeriumi vastutusallas. Riik on loonud võimalused õppida keelt iseseisvalt veebi vahendusel, lisaks pakub võimalusi ministeeriumi allasutusena Integratsiooni Sihtasutus. Ajutise kaitse saanutel on kohustus osaleda riiklikus kohanemisprogrammis. Lisaks on keeleõppe võimalused registreeritud töötutele läbi Eesti Töötukassa teenuste.

Lisaks riigi loodud võimalustele pakub täiendavat tuge uussisserändajatele ning teise keele- ja kultuuritaustaga inimestele MTÜ Tartu Välismaalaste Teenuskeskus. Erinevad nõustamised ja teenused on ühes asukohas, kuhu oma kohanemis- ja lõimumisperioodil pöörduda. Teenuskeskuse seminariruumis on 2023. aastal läbi viidud 8 ühepäevast riiklikku kohanemiskoolitust Ukraina sõjapõgenikele ning kaks samale sihtgrupile suunatud A1 keelekursuse tsükli. Lisaks ühte riiklikult korraldatud keelekohviku tsükli neile, kes juba omavad mõningast eesti keele vestlustaset (A2 ja kõrgem tase). Teenuskeskuses korraldatakse iganädalaselt kahel päeval võimalust osaleda eesti keele ja kultuuriklubi tegevustes, kus on lisaks eesti kultuuri- ja ajaloo teadmistele võimalik arendada ka oma eesti keele oskust.

Teenuskeskuses on 2023. aastal toimunud 2406 kliendikontakti, neist 603 on Ukrainast pärit sihtgrupiga seotud. Koostöös infokeskusega korraldati vastavalt üles kerkinud teemadele ja vajadustele Ukraina sõjapõgenikele suunatud venekeelseid seminare.

Eelolevale lisaks on Tartu Rahvaülikoolis linnavalitsuse toel toimunud erinevaid eesti keele koolitusi ja tugigruppe ukrainlastest täiskasvanutele. Tänapäevaks on kursustel osalenud enam kui 1100 täiskasvanud ukrainlast. Läbi erinevate projektide on Tartu linn olnud partneriks huviringide läbiviimisel keeleõppe toetamiseks ja tööle asumise projektide elluviimisel.

7. veebruari seisuga on Ukraina sõjapõgenikke Tartu linna koolides 582 õpilast ja lasteaedades 172 last. **Koolieelsetes lasteasutustes** toimub igapäevane õppe- ja kasvatustöö vastavalt koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavale ja lasteaia õppekavale. Riikliku õppekava valdkonnad *Keel ja kõne* ja *Eesti keel kui teine keel* määratlevad nii õpetuse sisu kui eesmärgid. Koolieelses lasteasutuses ei hinnata laste õpitulemusi. Iga lapse arengudünaamika puhul on peamisteks vahenditeks vaatlus, arengu- ja koolivalmiduskaart ning arenguestlus. Iga lapse arengut jälgitakse individuaalselt ja antakse vahetut tagasisidet lapsevanemale.

Tartus ei ole venekeelseid lasteaedu, küll aga rakendavad osad lasteaiad igapäevaselt osalist või täielikku keelekümblusmetoodikat (nt Tartu lasteaiad Mõmmik, Kelluke, Annike).

Eesti keelest erineva emakeelega lapsi on tegelikult kõikides Tartu lasteaedades, kuid keelekümbluslasteaedades on nende osakaal arusaadavalt kõrgem, sest keelekümbluslasteaedades on olemas sügavamad teadmised ja oskused eesti keelest erineva emakeelega laste arengu toetamiseks.

Käesoleval õppeaastal on venekeelsed vaid erirühmad (nt tasandusrühmad, pervasiivsete arenguhäiretega laste rühm) hariduslike erivajadustega lastele, kus aga kõik lapsed õpivad samuti eesti keelt ning kaks UA laste rühma lasteaedades Mõmmik ja Annike. Lasteaedade puhul ei ole oluline, mis rahvusest või millise emakeelega laps vastavalt lapsevanema valikule antud lasteaeda tuleb – sh õppekava eesmärkidest tulenevalt ja ka keelekümbluse põhimõtteid järgides, õpetatakse eesti keelt ja tutvustatakse Eesti kultuuri kõikidele lasteaia lastele. Kõik tegevused on kogu lasteaia perioodi jooksul korraldatud lapse iga ja arengutaset arvestavalt. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lähtutakse põhimõttest, et laps kuuleks eesti keelt erinevates igapäevastes situatsioonides ja erinevate eesti keelt emakeelena kõnelevate inimeste poolt (õppekäikude korraldamine, kutsutakse külalisi erinevatest institutsioonidest: Päästeamet, PPA jt). Lisaks lõimitakse igapäeva tegevustesse erinevaid projekte: nt linna poolt toetatavad aktiivõppeprogrammid, õppekava toetavad projektid, osalemine Kiusamisest vaba lasteaia projektis jms.

Lasteaiajuhtide (Annike, Kelluke, Mõmmik) tagasiside põhjal saab öelda, et UA laste eesti keele ja kultuuri omandamine on sujunud üldiselt hästi. Koolieelses eas lapsed on eesti keelt omandanud loomulikult ja sujuvalt, sh erivajadustega/ traumakogemusega lapsed on märgatud ja toetatud. Samuti on kogu lõimumisprotsessi toetanud lasteaedade asjatundlikud rühmameeskonnad ja konstruktiivne koostöö lapsevanematega (hoolekogu), aga kindlasti on abiks olnud ka Tartu linna elukeskkond tervikuna.

Üldhariduskoolides, kus õpivad ukraina sõjapõgenikud, on korraldatud eesti keele ja kultuuri õpe alates sellest hetkest kui nad meie koolidesse jõudsid. Koolides õpitakse põhikooli riikliku ja gümnaasiumi riikliku õppekava alusel. Üldine põhimõte ukrainlastele keele ja kultuuri õpetamises osas on osaleda koos klassiga võimalikult paljudes tegevustes nii tunnis kui tunniväliselt, et olla eestikeelses keskkonnas. Lisaks eesti keele tundidele õppekavades (mis võimalusel on individuaalsed, väiksemas rühmas või eesti keel II keelena rühmas) viiakse koolides läbi ka eesti keele lisaõpet nn ringitundides vastavalt õppija vajadustele.

Tehniliste abivahenditena on kasutusel Keelekliki keeleõppekeskkond, HARNO ning EIS-i keeleülesanded ja tasemetestid. Lisaks toovad koolid välja, et ukraina õpilased on nii eraldi gruppides kui ka osana klassist külastanud erinevaid asjakohaseid näituseid/töötube (Tartu Loodusmajas, spordimuuseumis, loodusloomuuseumis, ERMis jm). Õpilasi kaasatakse klassitegevustesse, et luua paremat kontakti eestikeelsete õpilastega ning mõista Eesti koolikultuuri. Õpilased osalevad kooliüritustel (*Playback* show, Eurovisioon, aktused, jõulukontserdid, emadepäeva ja pereõhtu töötoad, öölaulupidu Otepääl). Riigipühadel aineõpetajad lõimivad ainetundidesse vastava tähtpäeva tausta uurimise, tähenduse üle arutlemise ning andnud õpilastele võimalusi võrrelda, kas ja kuidas sarnaneb/erineb vastav püha Ukrainas peetavast. Eesti keele omandamine on nagu iga muu aine üldhariduskoolis ja lapse puhul sõltuvuses võimetest ja motivatsioonist. Koolid kirjeldavad mitmeid näiteid ühes klassis käivatest lastest, kellele pakutakse samu tingimusi, aga tulemused erinevad oluliselt. Eesti keele õppimine toimub põhikooli riikliku õppekava alusel ning õpitulemusteni jõudmine on sätestatud kooliastme lõpus.

Täna ei ole veel ukraina õppijad tervikuna ühte kooliastet läbinud, mistõttu on keeruline anda hinnanguid õppes osalemise tulemuslikkuse ning ressursside kasutamise kuluefektiivsuse kohta. Ühe näitajana võib tuua liikumise ühest kooliastmest teise, kui lasteaia laps jätkab õpinguid koolis, siis on tehtud töö olnud eesmärgipärane ja efektiivne. Individuaalsel tasemel peavad koolid õpilastega arenguestlusteid ja tagasisidestavad õppija edusamme personaalselt.

Mitmete laste puhul ei ole ka nn sõjatraumadest tingitud "vaikiv periood" paraku läbi ja töö käib nendega individuaalse õppekava alusel lähtuvalt lapse lähimast arengutsoonist.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Lemmit Kaplinski
abilinnapea